

On je tom prigodom svoju posvetu napisao latinicom, što znači da je postojalo međusobno poštovanje i uvažavanje između katolika i pravoslavaca.

Knjigu osobito vrijednom čini što je njezin autor, poznat kao vrsni kroničar, dokumentarist i tražitelj za istinom, minuciozno naveo obimnu literaturu i izvore koje je koristio u ovom radu, a što će biti poticajno za nova istraživanja i proučavanja ljubiteljima povijesti ne samo franjevaštva nego i crkvene povijesti. Stoga knjigu preporučujemo svima koje ova oblast zanima, a stalo im je do povijesnih činjenica i prave istine o franjevačkom samostanu u Baču.

Zvonimir Pelajić

Lazo Vojnić Hajduk, *Ago Mamužić i nacionalni preporod bačkih bunjevačkih Hrvata*, samizdat, Subotica, 2012., 248 str.

Kao dio svojega samizdatskoga nakladništva, subotički umirovljenik Lazo Vojnić Hajduk u luksuznom je izdanju (tvrde korice, *kunstdruck* papir, ilustracije u boji) u nakladi od 300 primjeraka objavio knjigu o jednome od najznamenitijih bunjevačkih narodnih preporoditelja, subotičkome odvjetniku Agi Mamužiću (1844. – 1902.).

Premda cijela knjiga ima ukupno 13 poglavlja, u knjizi se poslije autorovoga *Uvoda* (str. 11-15), u kojem je iznio razloge odabira teme i pristup njezinoj obradi, jasno uočavaju dvije glavne cjeline. Prva su opće prilike u Austro-Ugarskoj, Hrvatskoj i preporodni pokret kod subotičkih Bunjevaca (str. 16-81), u čijim se naslovima (kao i u tekstu), poput autorovih ranijih knjiga (npr. *Kako*

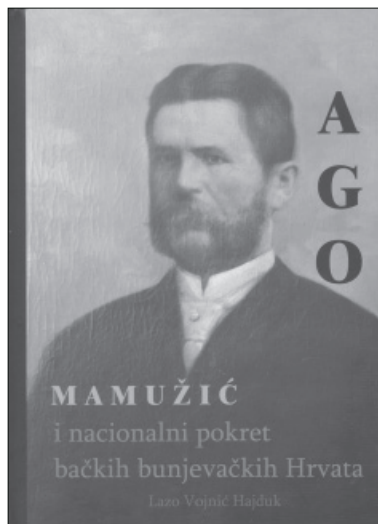
u novo bez loma, 2010; *Obiteljska dužanja bunjevačkih Hrvata u Subotičkom kraju*, 2010), nerijetko rabe pretenciozne riječi („kompendiozan osvrt“, „povijesno pozicioniranje“, „okomite i vodoravne nacionalne integracije i nacionaliziranje masa“, „ulaganje u sakralne objekte i kulturnu infrastrukturu u središnjici vodoravnog integracijskog povezivanja“ itd.). Središnja su poglavlja o Agi Mamužiću, a posebno o njegovom odnosu s biskupom Ivanom Antunovćem i gradonačelnikom Lazom Mamužićem, prikaz dosadašnjih napisa o Mamužiću te njegov životopis (str. 82-205). Knjiga završava *Zaključkom*, popisom korištene literature (*Bibliografske jedinice*), imenskim kazalom, autorovim životopisom, recenzijom te preslikom pjesme „Opraštanje Age Mamužića“ (str. 206-246).

Osnovna pitanja koja se postavljaju nakon pročitane knjige jesu što je *novum* ove knjige te zašto je ona izdana, što se njome željelo postići? Ako su u pitanju faktografski podaci, u knjizi se ne daje ništa novo u odnosu na dosadašnju literaturu, osobito ne u odnosu na separat članka Jose Šokčića *Život i rad Age Mamužića* (Novi Sad, 1939.) iz *Glasnika Istoriskog* (a ne Istorijskog, kako ga autor uporno navodi!) u Novom Sadu (knj. 12, sv. 3-4), koji sadržava najviše činjenica iz života i rada Age Mamužića. No, unatoč tomu, pisac svoje djelo drži „doprinosom historiografiji bunjevačkih Hrvata“ (str. 163). Ovo nepostojanje činjeničnoga *novuma*, kroz čitavo se djelo pokušava nadomjestiti pretencioznim kvaziznanstvenim i kvazifilozofskim promišljanjima i razmišljanjima (što je već postao prepoznatljiv piščev stil) o preporoditeljskome razdoblju i

nacionalno-integracijskim procesima u podunavskih Bunjevaca, a što bi, prema njemu i objavljenoj recenziji, valjda trebao biti *ratio* ovog nakladničkoga pothvata. Međutim, pretencioznost nakanâ, među ostalim izražena i u spomenutoj pretencioznosti vokabulara, ne korespondira sa sadržajem knjige, jer pisac svoja razmišljanja iznosi uglavnom nesuvislo, kaotično i bez ikakve znanstvene podloge. U tome smislu, paradigmatično je što autor piše o povijesti: „Možda bunjevački Hrvati i nemaju historiografiju, ako je percipiramo kao pismeno izlaganje rezultata istraživanja prema izgrađenoj metodi. Svako proučavanje prošlosti, pa makar to netko i nazvao pukim bavljenjem prošlošću, jest historija“ (str. 163).

Knjiga je inače prepuna korektorskih pogrešaka, od prve do posljednje stranice, uz evidentno nepoznavanje metodologije znanstvenoga rada i obrade podataka te grafičkoga uređenja (prijeloma) teksta. Kao primjer, navodimo poglavlje *Bibliografske jedinice*, gdje je, uz obilje tipfelera, popis literature sastavljen krajnje nesustavno (primjerice, kod nekih jedinica naveden je nakladnik, a kod drugih nije; kod jednih se navodi broj stranica knjige, a kod drugih ne; neka su djela navedena po dva puta na različitim mjestima u popisu; kod nekih je jedinica pak pisana i dimenzija knjige; jedni su časopisi navedeni punim naslovom, drugi početnim slovima naslova, a treći kraticama koje čine slova početnih riječi naslova; uz neke bibliografske jedinice navodi se i da su izvorni znanstveni radovi itd.).

No, osim korektorskih, nisu rijetke ni sadržajne pogreške, primjerice nepoznavanje koncepta feudalnoga vlasništva

i podijeljenosti vlasničko-pravnih ovlaštenja (str. 40); Demokratska Federativna Jugoslavija (DFJ) nije proglašena na II. zasjedanju AVNOJ-a u Jajcu 1943. (str. 57) nego na III. zasjedanju AVNOJ-a u Beogradu 10. VIII. 1945.; autorova interpretacija francuske fraze *noblesse oblige* (str. 105); iz popisa literature razvidno je nepoznavanje što su izvori, jer su u njih svrstani periodika, zbornici radova, enciklopedije itd. u poglavlju *Recenzije*, objavljena je samo jedna recenzija (str. 239-243.) a ne obje itd. Uz to, autor se upušta u usporedbe sa suvremenim razdobljem (DSHV, str. 122-123), što se, istina, može katkada raditi, ali uz ozbiljne ograde, što ovdje nije učinjeno, pa se stječe dojam da je riječ o umjetnoj usporedbi koja je u funkciji obračuna s aktualnim političkim neistomišljenicima pisca.

Čini se jedini značaj knjige može biti publiciranje jednoga broja do sada neobjavljenih ili manje poznatih obiteljskih fotografija i preslika izvora iz zaostavštine Age Mamužića (str. 137, 139-140, 150, 175-205), koje se nalaze

u pišćevome vlasništvu, kao i fotografija portreta znamenitih Subotičana iz zbirke Gradskog muzeja u Subotici. A kada je već riječ o ilustracijama, treba spomenuti i da su mnoge od preuzetih s interneta različite kvalitete, a neki zemljovidni na stranim jezicima (str. 16, 65, 68, 69) ili bez ikakva objašnjenja što označavaju brojevi na njima (str. 24).

Kako većina gore iznesenih značajki vrijedi i za druga djela autora (uspor. prikaze u *Godišnjaku ZKVH*, br. 3, str. 352-354, br. 4, str. 428-430, br. 5, str. 342-343), ova se knjiga samo nastavlja na raniji pišćev način rada i ambicije. I upravo imajući u vidu sadržaj knjige i njegovu izvedbu, čini se da bi bilo uputnije, korisnije i ekonomičnije da knjigu čine samo ilustracije, kao svojevrsan foto-album zaostavštine Age Mamužića, prije svega obiteljskih fotografija i izvornih dokumenata, portreta znamenitih osoba iz povijesti Subotice, eventualno nekadašnje kuće Age Mamužića (sada u vlasništvu pisca), što bi sve onda pratio i primjereniji naslov. U tome slučaju bilo bi i mjesta napomenama o tome gdje se nalaze i u čijem su vlasništvu izvorne ilustracije, jer u ovoj knjizi, tome nema mjesta na način kako je urađeno.

Slaven Bačić

Dr. Josip Vojnić Hajduk, *Odgovor na mnogobrojne novinske članke*, prijev. s mađ. Karlo Slavić i Lazo Vojnić Hajduk, priir. Lazo Vojnić Hajduk, samizdat, Subotica, 2012., 30 str.

U nastavku, sada već gotovo plodnoga umirovljeničkoga spisateljstva (uspješnost je sasvim drugo pitanje), Lazo Vojnić Hajduk u vlastitoj je nakla-

di od 100 primjeraka izdao prijevod s mađarskoga danas već raritetne brošure ondašnjeg mladog subotičkog odvjetnika dr. Josipa (Joška) Vojnića Hajduka (1872.–1935.) *Válasz több rendbéli újság cikkeire* (Szabadka, 1898.)

Prvi dio knjižice jest *Uvodna bilješka* (str. 7-11) u kojoj je priređivač skicirao društvene uvjete formiranja prvog bunjevačkog omladinskog društva – subotičkog *Kola mladeži* 1897., koje je podupirao odvjetnik Ago Mamužić, a na čelu je bio Josip Vojnić Hajduk. On je brošuru napisao kao odgovor na napadaje mjesnog mađarskoga tiska na djelovanje ove udruge mladih Bunjevaca (čije registriranje vlasti nikada nisu odobrile), među ostalim, i organiziranje *Velikoga prela*, koje je mjesni mađarski tisak držao nedomoljubnim i panslaviističkim. Uvodna bilješka završava razlozima zbog čega se pristupilo objavljivanju prijevoda brošure – namijenjena je najširem čitateljstvu kao prinos u istraživanju buđenja nacionalne svijesti bunjevačkih Hrvata.

Drugi dio knjige jest prijevod koji je objavljen kao usporedni mađarsko-hrvatski tekst, pri čemu su stranice mađarskoga izvornika kopirane (str. 12-29). Sâm tekst, inače, može biti zanimljiv prinos u proučavanju borbe za provedbu ugarskih propisa glede jezičnih prava narodnosti, a katkada se neminovno nameću usporedbe s najnovijim vremenom. Šteta je, međutim, što, inače prijevod (a osobito *Uvodna bilješka!*) u tolikoj mjeri obiluje korektorskim (katkada i pravopisnim) pogreškama da ih gotovo na svakoj stranici ima nekoliko, intervencijama prevoditelja u tekstu koje nisu označene kao takve (riječi u zagradama na str. 21, 25) i nepreciznim